

Araştırma Makalesi/Research Article

Hemşirelik Öğrencilerinin Siberkondri Düzeyi ve İlişkili Etmenlerin Belirlenmesi

Determination of Cyberchondria Level and Related Factors in Nursing Students

Sevgi DİNÇ¹, Aleyna Nur TAŞTAN², Merve ZOR³, Merve SELÇUK⁴, Berna KURT⁵, Mete Kaan KARAÇAM⁶

Öz: Amaç: Araştırma hemşirelik öğrencilerinde siberkondri düzeyinin ve ilişkili etmenlerin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel nitelikte nicel desende bir araştırmadır. Araştırma bir devlet üniversitesinde 2021-2022 eğitim öğretim yılı içerisinde yürütülmüştür. Örneklem seçimine gidilmeksizin araştırmaya katılmaya gönüllü 149 hemşirelik öğrencisi araştırma kapsamına alınmıştır. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu ve Siberkondri Ciddiyet Ölçeği (SCÖ-15) kullanılmıştır. Verilerin analizinde yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, bağımsız gruplarda t-testi, tek yönlü ANOVA, Pearson korelasyon kullanılmıştır. Bulgular: Öğrencilerin siberkondri ciddiyet ölçeği toplam puan ortalaması 35,00±8,38 (min;15 max;60) dir. Öğrencilerin ölçek toplam puan ortalamaları ile cinsiyet, sınıf, yaşanılan yer, gelir durumu, sürekli ilaç kullanımı, sigara kullanımı, psikiyatrik tanı varlığı, ailede kronik hastalık varlığı, ailede psikiyatrik tanı varlığı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$). Kronik bir hastalığı olmayan öğrencilerin ve hastanede yatma endişe olan öğrencilerin ölçek puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$). Araştırmada yaş ile ölçek toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$). Araştırmada internet kullanım süresi ile siberkondri ölçek toplam puanı ve alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Sonuç: Öğrencilerin ölçek toplam puan ortalamaları değerlendirildiğinde öğrencilerde siberkondrinin orta düzeyde olduğu söylenebilir. Siberkondri ile ilişkili değişkenler ve risk faktörlerini belirlemeye yönelik daha fazla sayıda araştırma yapılmasına gereksinim duyulduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Hemşirelik öğrencileri, Siberkondri.

Abstract: Objective: The research was conducted to determine the level of cyberchondria and related factors in nursing students. Methods: It is a descriptive and cross-sectional quantitative study. The research was carried out in a state university in the 2021-2022 academic year. 149 nursing students who volunteered to participate in the study were included in the study without choosing a sample. Personal Information Form and Cyberchondria Severity Scale (SCO-15) were used to collect data. In the analysis of the data, percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-test for independent groups, one-way ANOVA, Pearson correlation were used. Results: The total mean score of the students' cyberchondria severity scale is 35.00±8.38 (min;15 max; 60). There was no statistically significant difference between the scale total score averages of the students and their gender, class, living place, income status, continuous drug use, smoking, presence of psychiatric diagnosis, presence of chronic disease in the family, presence of psychiatric diagnosis in the family ($p>0.05$). It was determined that the mean scores of the students without a chronic disease and those with anxiety about hospitalization were higher and the

¹Sorumlu Yazar: Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, ORCID: 0000-0002-4747-2510, sevgidinc@karabuk.edu.tr
Assist. Prof., Karabük University, Faculty of Health Sciences

²Hemşire, Kahramanmaraş Elbistan Devlet Hastanesi, ORCID: 0009-0008-6682-0681, aleynatal421@gmail.com
Nurse, Kahramanmaraş Elbistan State Hospital

³Hemşire Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, ORCID: 0009-0008-6187-5886, mervezor54@gmail.com
Nurse., Sakarya Training and Research Hospital

⁴Hemşire, Sincan Eğitim ve Araştırma Hastanesi, ORCID: 0009-0004-9723-9348, selculmerve@gmail.com
Nurse, Sincan Training and Research Hospital

⁵Hemşire, Karabük Üniversitesi Karabük Eğitim ve Araştırma Hastanesi, ORCID: 0009-0001-7494-7606, bernakurttt@gmail.com
Nurse, Karabük University Karabük Training and Research Hospital

⁶Hemşire, Ankara Etlik Şehir Hastanesi, ORCID: 0009-0009-9577-508X, k.mete78@hotmail.com
Nurse, Ankara Etlik City Hospital

difference between the groups was statistically significant ($p<0.05$). In the study, no significant relationship was found between age and scale total score ($p>0.05$). In the study, no significant difference was found between the duration of internet use and the cyberchondria scale total score and sub-dimensions. Conclusions: When the scale total score averages of the students are evaluated, it can be said that the cyberchondria of the students are at a moderate level. It is thought that more research is needed to determine the variables and risk factors associated with cyberchondria.

Keywords: Nursing, Nursing students, Cyberchondria.

Giriş

Günümüz teknoloji çağında internet kullanımının artmasıyla insanların sağlık ve hastalığa ilişkin bilgilere ulaşımı kolaylaşmıştır. Ülkemizde 2023 yılında 16-74 yaş aralığında internet kullanım oranının %87,1 olduğu belirtilmektedir (TÜİK, 2023). Bilgiye ulaşımında kolaylık sağlayan internet, çoğu kez sağlık ve hastalık bilgisine ulaşmada da ilk tercih edilen kaynak olmaktadır.

Bireylerin sağlık ve hastalık durumlarıyla ilgili bilgi edinme sürecine sağlık bilgisi arama davranışı denir (Kilit ve Eke, 2019). İnternet, sağlık bilgisi araştırmada kolaylık sağlamanın yanı sıra ulaşılan bilgilerin güvenli, çelişkili ve kafa karıştırıcı olması bilgi kirliliğine de yol açmaktadır. İnternette edindikleri bilgiler sonucunda bireylerin kaygı ve korkuları artmaktadır. Artan kaygı ve korkular bireyleri internette yaptığı sağlık ve hastalık bilgisi araştırmalarını arttırmaya teşvik etmektedir. Tekrarlayan bu durumun sonucunda oluşan sağlık kaygısının şiddetlenmesi siberkondri olarak isimlendirilmektedir (Utku, 2016). Çalışmalar bireylerin internette geçirdikleri zaman ile siberkondri düzeyi arasında pozitif yönlü bir ilişkiden bahsetmektedir (Deniz, 2020; Doğan vd., 2021; Khazaal vd., 2021).

Siberkondri sağlık anksiyetesi, hiperkondriyazis, obsesif kompulsif bozukluk ve problemlerle internet kullanımı ile ilişkilidir (Vismara vd., 2020). Yapılan bir çalışmada bireylerin çevrimiçi sağlık bilgilerini arama sıklığı ile sağlık anksiyetesi arasında doğru orantılı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Muse vd., 2012). Siberkondride ilişkili psikolojik mekanizmaların düşük benlik saygısı, kaygı duyarlılığı, belirsizliğe tahammülsüzlük, acıyı felaketleştirme ve bilişsel inançlar olduğu düşünülmektedir (Vismara vd., 2020; Müller vd., 2021). Tekrarlayıcı ve güvence aramaya yönelik çevrimiçi sağlık bilgilerini araştırma davranışı bireylerde kaygının kötüleşmesine ve daha fazla olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir (Vismara vd., 2020).

Günümüzde internet kullanımının gençler arasında daha yaygın olduğu bilinmektedir. Sağlık bilimleri alanında okuyan öğrencilerin aldıkları eğitim doğrultusunda etkin sağlık bilgisine sahip oldukları düşünülse de sağlık veya hastalık ile ilgili bilgiye ulaşmaları

gerektiğinde interneti ilk başvuru kaynağı olarak kullandıkları bilinmektedir (Taştan Gürkan, Özdelikara ve İnanlı, 2023). Bu bilgiler doğrultusunda araştırmada sağlık bilimleri alanında öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinde siberkondri düzeyinin ve ilişkili etmenlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Soruları;

1. Öğrencilerin siberkonri düzeyleri nedir?
2. Öğrencilerin sosyodemografik özellikleri ile siberkondri düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmakta mıdır?
3. Öğrencilerin yaşı ile siberkondri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Gereç ve Yöntem

Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel nitelikte nicel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini bir devlet üniversitesinin Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde 2021-2022 eğitim öğretim yılı içerisinde hemşirelik bölümünde öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeksizin araştırmaya katılmaya gönüllü 149 öğrenci ile araştırma tamamlanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, 2021-2022 eğitim öğretim yılı içerisinde Ocak-Mart 2022 tarihleri arasında çevrimiçi olarak toplanmıştır. Verilerin toplanmasında Kişisel Bilgi Formu ve Siberkondri Ciddiyet Ölçeği (SCÖ-15) kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından ilgili literatür doğrultusunda hazırlanan, katılımcıların sosyodemografik özellikleri, sağlık durumları gibi bilgileri değerlendiren sorulardan oluşan bir formdur.

Siberkondri Ciddiyet Ölçeği Kısa Formu (SCÖ-15): Siberkondri ciddiyet ölçeği, üniversite öğrencilerinin siberkondri şiddetini ölçmek amacıyla McElroy ve Shevlin (2014) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, “zorlantı”, “aşırı kaygı”, “aşırılık”, “içini rahatlatma” ve “doktora güvensizlik” olarak beş alt boyuttan oluşan likert tipte bir ölçektir (McElroy ve Shevlin, 2014). Ölçeğin kısa formunun üniversite öğrencilerinde Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Utku ve arkadaşları tarafından 2017 yılında yapılmıştır. Yapılan çalışmada SCÖ-15'in üniversite öğrencilerinin siberkondri düzeyini ölçmede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu bulunmuştur. Ölçekten en fazla 15, en yüksek 75 puan alınabilmektedir. Alınan puan ne kadar yüksekse siberkonri düzeyi de o kadar yüksek demektir. Ölçeğin

Cronbach alfa katsayısı toplamda 0,62 ve alt boyutlarda ise 0,59 ile 0,75 arasında değişmektedir (Utku vd., 2017). Araştırmada ölçeğin Cronbach alfa katsayısı toplamda 0,82 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Veriler, bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Verilerin analizinde yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma, bağımsız gruplarda t-testi, tek yönlü ANOVA, Pearson korelasyon kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ kabul edilmiştir.

Etik Boyut

Araştırma Helsinki Deklarasyonu'nda belirtilen etik hususlar doğrultusunda yürütülmüştür. Araştırmaya başlamadan önce Karabük Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik kurul izni (Tarih: 15.12.2021 Sayı: E-77192459-050.99-882042021/756 Nolu Karar) ve Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı'ndan kurum izni alınmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler formu doldurmadan çalışmaya gönüllü olarak katıldıklarını bildiren kutucuğu işaretlemişlerdir. Araştırmada kullanılan Siberkondri Ciddiyet Ölçeği'nin kullanımı için yazarlardan e-mail yoluyla ölçek kullanım izni alınmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması $20,7 \pm 1,80$ (min:17; max:27)'dir. Öğrencilerin %73,2'si kadındır, %34,2'si 4.sınıf öğrencisidir; %68,5'i yurttadır ve %61,1'i gelirin giderine eşit olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin %14,8'si sigara kullanmaktadır, %8,7'si kronik bir hastalık, %2,7'si psikiyatrik bir hastalık tanısı olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin ailelerinde kronik (%26,8) ve psikiyatrik bir hastalık (%3,4) öyküsü bulunmaktadır. Öğrencilerin yarısından fazlası (%53,7) hastanede yatmaya ilişkin endişe duymaktadır (Tablo 1).

Öğrencilerin siberkondri ciddiye ölçeği toplam puan ortalaması $35,00 \pm 8,38$ (min;15 max;60)'dir. Öğrencilerin ölçek alt boyutlarına ilişkin puan ortalamaları zorlantı $5,09 \pm 2,53$; aşırı kaygı $6,34 \pm 2,94$; aşırılık $8,74 \pm 2,75$; içini rahatlatma $7,91 \pm 2,95$ ve doktora güvensizlik $6,90 \pm 3,52$ 'dir. Öğrencilerin ölçek alt boyut puan ortalamaları ile cinsiyet, sınıf, gelir durumu, sürekli ilaç kullanımı, sigara kullanımı, psikiyatrik tanı varlığı, ailede kronik hastalık varlığı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p > 0,05$) (Tablo 2).

Öğrencilerin siberkondri ciddiye ölçeği toplam puan ortalaması $35,00 \pm 8,38$ (min;15 max;60)'dir. Öğrencilerin ölçek alt boyutlarına ilişkin puan ortalamaları zorlantı $5,09 \pm 2,53$; aşırı

kaygı $6,34\pm 2,94$; aşırılık $8,74\pm 2,75$; içini rahatlatma $7,91\pm 2,95$ ve doktora güvensizlik $6,90\pm 3,52$ 'dir. Öğrencilerin ölçek alt boyut puan ortalamaları ile cinsiyet, sınıf, gelir durumu, sürekli ilaç kullanımı, sigara kullanımı, psikiyatrik tanı varlığı, ailede kronik hastalık varlığı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>0,05$) (Tablo 2).

Tablo 1: Öğrencilerin Tanımlayıcı Özelliklerinin Dağılımı

Değişken		Ortalama±ss	Minunum-Maksimum
Yaş		20,7±1,80	17-27
		n	%
Cinsiyet	Kadın	109	73,2
	Erkek	40	26,8
Gelir Durumu	Gelir giderden az	45	30,2
	Gelir gidere eşit	91	61,1
	Gelir giderden fazla	13	8,7
Yaşanılan Yer	Yurt	102	68,5
	Öğrenci evi	20	13,4
	Aile ile birlikte	27	18,1
Sınıf	1.sınıf	64	43,0
	2.sınıf	12	8,1
	3.sınıf	22	14,8
	4.sınıf	51	34,2
Kronik Hastalık Varlığı	Evet	13	8,7
	Hayır	136	91,3
Sürekli ilaç kullanımı	Evet	14	9,4
	Hayır	135	90,6
Psikiyatrik tanı varlığı	Evet	4	2,7
	Hayır	145	97,3
Sigara kullanımı	Evet	22	14,8
	Hayır	127	85,2
Ailede kronik hastalık varlığı	Evet	40	26,8
	Hayır	109	73,2
Ailede psikiyatrik hastalık varlığı	Evet	5	3,4
	Hayır	144	96,6
Hastanede yatma endişesi	Evet	80	53,7
	Hayır	69	46,3
İnternet kullanım süresi	1 saatten az	1	0,7
	1-3 saat	46	30,9
	4-6 saat	81	54,4
	7-10 saat	14	9,4
	10 saat ve üzeri	7	4,7

Öğrencilerin ölçek toplam puan ortalamaları ile cinsiyet, sınıf, yaşanılan yer, gelir durumu, sürekli ilaç kullanımı, sigara kullanımı, psikiyatrik tanı varlığı, ailede kronik hastalık

varlığı, ailede psikiyatrik tanı varlığı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 2).

Kronik bir hastalığı olmayan öğrencilerin ve hastanede yatma endişe olan öğrencilerin ölçek puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ve gruplar arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$) (Tablo 2).

Araştırmada yaş ile ölçek toplam puanı, zorlantı, aşırı kaygı ve aşırılık alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$). Ancak yaş ile içini rahatlatma alt boyutu arasında anlamlı, negatif, çok yüksek ($r= -0,193$; $p=0,01$) ve doktora güvensizlik alt boyutu arasında ise pozitif, çok yüksek ($r= 0,163$; $p=0,04$) ilişki olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada internet kullanım süresi ile siberkondri ölçek toplam puanı ve alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$) (Tablo 2).

Tablo 2: Öğrencilerin Ölçek Puanlarının Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması

Değişken	SCÖ-15 Alt Boyutlar						SCÖ-15 Toplam	
	n	Zorlantı	Aşırı kaygı	Aşırılık	İçini rahatlatma	Doktora güvensizlik	X±SS	
Cinsiyet	Kadın	109	4,92±2,52	6,33±3,01	8,71±2,82	7,81±2,95	6,66±3,48	34,45 ±8,74
	Erkek	40	5,50±2,54	6,37±2,79	8,82±2,61	8,17±2,96	7,57±3,59	36,50±7,23
İstatistiksel test ve p			t*=-1,33 df=147 p=0,18	t=-,65 df=147 p=0,94	t=-,214 df=147 p=0,83	t=-,656 df=147 p=0,51	t=-1,497 df=147 p=0,16	t=-1,319 df=147 p=0,18
	Kronik hastalık varlığı	Evet	13	4,53±2,14	4,76±2,27	7,53±2,89	6,30 ±2,39	6,92±3,20
İstatistiksel test ve p	Hayır	136	5,14±2,57	6,50±2,96	8,86 ±2,71	8,06±2,96	6,92±3,20	35,47±8,29
			t=-,825 df=147 p=0,41	t=-2,044 df=147 p=0,04	t=-1,660 df=147 p=0,09	t=-2,075 df=147 p=0,04	t=,018 df=147 p=0,98	t=-2248 df=147 p=0,02
Sürekli ilaç kullanımı	Evet	14	5,07±2,43	5,21±2,60	9,00±3,70	8,28±3,64	6,14±3,30	33,71±10,32
	Hayır	135	5,09±2,55	6,46±2,96	8,71±2,65	7,87±2,88	6,98±3,55	35,14±8,19
İstatistiksel test ve p			t=-,035 df=147 p=0,97	t=-1,520 df=147 p=0,13	t=,277 df=147 p=0,78	t=,495 df=147 p=0,62	t=-,850 df=147 p=0,39	t=-604 df=147 p=0,54
	Psikiyatrik tanı varlığı	Evet	4	5,75±3,20	7,00±3,55	11,25±2,87	8,50±4,12	7,25±2,98
İstatistiksel test ve p	Hayır	145	5,07±2,52	6,33±2,94	8,67 ±2,73	7,89±2,93	6,89±3,54	34,87±8,32
			t=,523 df=147 p=0,60	t=0,447 df=147 p=0,65	t=1,856 df=147 p=0,06	t=,402 df=147 p=0,68	t=,197 df=147 p=0,84	t=1,147 df=147 p=0,25

Tablo 2: (Devam) Öğrencilerin Ölçek Puanlarının Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması

Değişken	SCÖ-15 Alt Boyutlar							SCÖ-15 Toplam
	n	Zorlanti	Aşırı kaygı	Aşırılık	İçini rahatlatma	Doktora güvensizlik	n	X±SS
Sigara kullanımı	Evet	22	4,90±2,09	5,86±2,53	8,63±2,53	7,13±2,45	7,68±3,61	34,22±6,38
	Hayır	127	5,12±2,61	6,43±3,01	8,76±2,80	8,04±3,01	6,77±3,50	35,14±8,70
İstatistiksel test ve p			t=-,369 df=147 p=0,71	t=-,836 df=147 p=0,40	t=-,199 df=147 p=0,84	t=-1,340 df=147 p=0,18	t=1,19 df=147 p=0,26	t=-,471 df=147 p=0,63
Ailede kronik hastalık varlığı	Evet	40	5,00±2,71	6,57±3,01	9,07±2,89	7,72±3,11	6,40±3,27	34,77±7,79
	Hayır	109	5,12±2,47	6,26±2,93	8,62±2,71	7,98±2,90	7,09±3,61	35,09±9,94
İstatistiksel test ve p			t=,278 df=147 p=0,78	t=-,566 df=147 p=0,57	t=-,884 df=147 p=0,37	t=,469 df=147 p=0,64	t=1,062 df=147 p=0,29	t=-,182 df=57,498 p=0,85
Ailede psikiyatrik hastalık varlığı	Evet	5	3,00±0,00	3,80±1,09	9,80±4,08	7,80±4,49	7,20±4,96	31,60±10,89
	Hayır	144	5,16±2,55	6,43±2,95	8,70±2,71	7,91±2,90	6,89±3,48	35,12±8,31
İstatistiksel test ve p			t=10,195 df=143 p=0,000	t=1,986 df=147 p=0,04	t=-,869 df=147 p=0,38	t=,087 df=147 p=0,93	t=-,189 df=147 p=0,85	t=,923 df=147 p=0,35
Hastanede yatma endişesi	Evet	80	5,41±2,65	6,98±3,16	9,08±2,88	8,30±2,91	6,83±3,50	36,62±9,02
	Hayır	69	4,72±2,34	5,60±2,49	8,34±2,56	7,46±2,95	6,98±3,57	33,13±7,20
İstatistiksel test ve p			t=1,660 df=147 p=0,09	t=2,919 df=147 p=0,00	t=1,641 df=147 p=0,10	t=1,736 df=147 p=0,08	t=-,255 df=147 p=0,79	t=2,583 df=147 p=0,01
Gelir durumu	Gelir giderden az	45	5,62±2,94	6,40±3,09	9,24±2,90	7,75±2,68	7,08±3,30	36,11±8,81
	Gelir gidere eşit	91	4,91±2,40	6,34±2,86	8,59±2,61	7,96±3,05	7,02±3,63	34,83±8,07
	Gelir giderden fazla	13	4,53±1,61	6,23±3,24	8,07±3,17	8,07±3,32	5,46±3,40	32,38±9,00
İstatistiksel test ve p			F**=1,532 p=0,22	F=,017 p=0,98	F=1,261 p=0,28	F=,098 p=0,90	F=1,203 p=0,30	F=1,044 p=0,35
Yaşanılan yer	Yurt	102	5,30±2,75	6,52±3,15	8,94±2,90	8,30±3,08	6,89±3,24	35,97±9,08
	Öğrenci evi	20	5,15±1,95	5,75±1,80	8,20±2,35	6,50±1,93	8,70±4,14	34,30±5,03
	Aile ile birlikte	27	4,25±1,87	6,11±2,80	8,40±2,43	7,48±2,75	5,62±3,46	31,88±6,89
İstatistiksel test ve p			F=1,836 p=0,16	F=,689 p=0,50	F=,849 p=0,43	F=3,595 p=0,03	F=4,567 p=0,01	F=2,667 p=0,07
Sınıf	1,sınıf	64	5,50±2,78	6,75±2,81	8,84±2,47	8,45±2,82	6,53±3,62	36,07±7,70
	2,sınıf	12	5,16±3,15	7,33±3,60	9,00±3,33	7,58±2,71	7,58±3,62	36,66±11,57
	3,sınıf	22	4,31±2,23	5,86±3,28	8,63±3,00	8,31±3,38	7,90±3,70	35,04±8,69
	4,sınıf	51	4,90±2,11	5,82±2,74	8,60±2,91	7,13±2,87	6,78±3,28	32,25±8,18
İstatistiksel test ve p			F=1,342 p=0,26	F=1,599 p=0,19	F=,113 p=0,95	F=2,123 p=0,10	F=1,002 p=0,39	F=1,252 p=0,29

Tablo 2: (Devam) Öğrencilerin Ölçek Puanlarının Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması

Değişken	SCÖ-15 Alt Boyutlar						SCÖ-15	
	X±SS						Toplam	
	n	Zorlantı	Aşırı kaygı	Aşırılık	İçini rahatlatma	Doktora güvensizlik	n	X±SS
İnternet kullanım süresi	1 saatten az	1	6,0±,	8,0±,	5,0±,	5,0±,	14,0±,	38,0±,
	1-3 saat	46	4,78±2,19	6,21±2,78	8,47±2,86	7,97±3,02	6,91±3,37	34,36±7,97
	4-6 saat	81	5,41±2,77	6,53±3,07	8,64±2,58	7,87±3,01	6,72±3,43	35,19±8,71
	7-10 saat	14	4,28±2,23	5,71±3,12	10,21±2,86	8,0±32,44	7,50±4,25	35,71±9,36
	10 saat ve üzeri	7	4,85±2,26	6,14±2,60	9,28±3,35	8,14±3,32	6,71±3,81	35,14±7,10
İstatistiksel test ve p			F=,907 p=0,46	F=,343 p=0,84	F=1,687 p=0,15	F=,260 p=0,90	F=1,173 p=0,32	F=,131 p=0,97

*Bağımsız gruplarda t-testi, **One-way ANOVA.

Tartışma

Hemşirelik öğrencilerinde siberkondri düzeyinin ve ilişkili etmenlerin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen araştırmada öğrencilerin ölçek toplam puan ortalamaları değerlendirildiğinde öğrencilerde siberkondrinin orta düzeyde olduğu söylenebilir. Araştırma sonucumuzla benzer şekilde ebelik öğrencilerini ele alan bir çalışmada öğrencilerde orta düzeyde siberkondri bildirilmektedir (Aydın Kartal ve Kaya, 2021). İletişim fakültesi öğrencileri ile yürütülen farklı bir çalışmada ise öğrencilerin ölçek puan ortalamalarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Elciyar ve Taşçı, 2017). Diş hekimliği öğrencilerini ele alan bir çalışmada da siberkondri düzeylerinin yüksek olduğu bildirilmektedir (Shailaja vd., 2020). Literatürde farklı örneklem grupları üzerinde yapılan çalışmalarda siberkondri düzeyinin farklılaştığı görülmektedir. Akademisyenlerde sağlık anksiyetesi ve siberkondri düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen Özyıldız ve Alkan (2022)'in çalışmasında akademisyenlerde siberkondri düzeyinin yüksek olduğu belirlenmiştir (Özyıldız ve Alkan, 2022). Katılımcıların 35 yaş ve üzerinde olduğu başka bir çalışmada katılımcıların %26,6'sında düşük, %23,3'nde yüksek düzeyde siberkondri bildirilmektedir (Akhtar ve Fatima, 2020). 18 yaş üzerindeki farklı yaş gruplarını ele alan ve siberkondri düzeyinin düşük olduğunu bildiren bir çalışma da bulunmaktadır (Mansur ve Ciğerci, 2022). Pandemi gibi bireylerin sağlık ile ilgili endişelerinin yüksek olduğu durumlar bireyleri sağlık/hastalık ile ilgili daha fazla araştırma yapmaya sürükleyebilir. Çalışma kapsamındaki öğrencilerin COVID-19 pandemisini yaşamış

olmalarının ve araştırmanın yapıldığı tarihlerde devam eden pandemi koşullarının öğrencilerde siberkondri davranışını tetiklemiş olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada, kronik bir hastalığı olmayan öğrencilerin ölçek toplam puanı ile aşırı kaygı ve içini rahatlatma alt boyutları puan ortalamalarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ayrıca hastanede yatma endişesi olan öğrencilerin ölçek toplam puanı ile ve aşırı kaygı alt boyutu puan ortalamaları anlamlı olarak daha yüksektir. Bu bulguyu destekler nitelikte tıbbi bir hastalığı olmayan bir örneklem grubunda yürütülen bir çalışmada sağlıkları hakkında aşırı derecede endişe duyan bireylerin ölçek toplam puanı ile aşırılık ve içini rahatlatma alt boyutlarından aldıkları puanların daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Akhtar ve Fatima, 2020). Farklı bir çalışmada tanı konulmamış hastalığı olduğunu düşünenlerin siberkondri düzeylerinin yüksek olduğu bildirilmektedir (Özyıldız ve Alkan, 2022). Hiperkondriyazis ve problemlerli internet kullanımı ile ilişkili olan siberkondri, kompulsif ve güvence arama davranışına yönelik olarak çevrimiçi sağlık bilgilerini araştırmayı içerirken kaygının kötüleşmesine ve daha fazla olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir (Vismara vd., 2020). Sağlık anksiyetesi ve siberkondri arasında pozitif yönde karşılıklı bir ilişkinin olduğu bildirilmektedir. Kişilerde sağlıklarına ilişkin ciddi bir problem olmasa dahi sağlıkla ilgili kaygı düzeyinin artması ile siberkondri davranışının da artış gösterdiği belirtilmektedir (Doğan vd., 2021). Tıbbi bir hastalığı olmayan bireylerin herhangi bir hastalık belirtisi ile karşılaşma durumunda internetten hastalık bilgilerini araştırmaya yöneldikleri ve bu durumun kaygı düzeylerinin artmasına neden olduğu söylenebilir. Dolayısıyla siberkondri düzeyleri de yükselmektedir. Kronik bir hastalığa sahip olmanın ise, bireylerin zaman içerisinde hastalıklarına ilişkin bilgi düzeylerinin artmasına ve hastalıklarını yönetme becerisi kazanmalarına neden olduğu düşünülebilir. Bununla birlikte literatürdeki bazı çalışmalarda kronik hastalık veya sağlık sorunu varlığının siberkondrik tutumları arttırdığı da bildirilmektedir (Elciyar ve Taşçı, 2017; Bati vd., 2018).

Araştırmada, öğrenci hemşirelerin yaşı siberkondri düzeyi toplam puanını etkilememektedir. Ancak, yaş artarken, içini rahatlatma düzeyinin azaldığı ve doktora güvensizlik oranının arttığı bulunmuştur. Literatürde yaş ile siberkondri düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bahsetmeyen çalışmalar (Deniz, 2020) bulunmakla birlikte siberkondri düzeyinde yaşın önemli bir değişken olduğunu bildiren çalışmalar da bulunmaktadır. Bir çalışmada siberkondriye yüksek düzeyde katkıda bulunan değişkenlerden birinin genç yaş olduğu bildirilmektedir (Serra-Negra vd., 2022). Başka bir çalışmada ileri yaştaki bireylere göre genç bireylerin siberkondri düzeylerinin daha yüksek olduğu bildirilmektedir (Demirhan ve Eke, 2021). Mansur ve Cığerci (2022)'nin çalışmasında yaş ile siberkondri düzeyi, aşırı kaygı,

aşırılık ve içini rahatlatma alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bahsedilmektedir. Aynı çalışmada 18-26 yaş grubunda siberkondri, aşırı kaygı, içini rahatlatma; 27-35 yaş grubunda ise aşırılık puan ortalamaları diğer yaş gruplarına göre anlamlı olarak yüksek bulunmuştur (Mansur ve Cığerci, 2022). Günümüzde yaşlı popülasyonda internet kullanımını artırmakla birlikte genç yetişkinlerin interneti daha aktif ve uzun sürelerle kullandığı da bilinmektedir. Genç popülasyon içerisinde interneti sağlık bilgisi arama amacıyla da kullanan bireyler olabilir. Bu durumun genç-yetişkin grupta siberkondri düzeylerini arttırdığı düşünülmektedir.

Araştırmada internet kullanım süresinin öğrencilerin siberkondri düzeyleri üzerinde etkili bir değişken olmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin %70'inin 4 saatin üzerinde internet kullandıklarının belirlendiği Elciyar ve Taşçı (2017)'nin çalışmasında internet kullanım süresi ile siberkondri toplam puanları ve alt boyutlar arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir (Elciyar ve Taşçı, 2017). Literatürde aktif internet kullanımı olanların siberkondri düzeylerinin anlamlı olarak daha yüksek olduğunu bildiren çalışmalar da bulunmaktadır (Özyurt vd. 2020). Yetişkin bireylerle yürütülen bir çalışmada zorlantı ve kaygı alt ölçek puanlarının, kompulsif sağlıkla ilgili internet kullanımıyla güçlü şekilde ilişki gösterdiği belirlenmiştir (Khazaal vd., 2021). İnternet bağımlılığının siberkondriyi pozitif yönde etkilediği bildirilmektedir (Doğan vd., 2021). Problemlerli internet kullanımı ile güçlü ilişki gösteren siberkondride (Starcevic vd., 2019) bireylerin siberkondrik davranışlarının internet kullanım sürelerinin ne kadarını kapladığını belirlemek gerekmektedir. Siberkondrisi olan bireylerin sağlıkla ilgili kapsamlı çevrimiçi arama davranışı mı yoksa problemlerli internet kullanımı mı gösterdiklerini belirlemek güç olabilir (Müller vd., 2021). Problemlerli internet kullanımı ile siberkondri arasındaki ilişkiyi derinlemesine inceleyen çalışmalara gereksinim duyulduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, bir devlet üniversitesinin hemşirelik bölümünde çalışmaya gönüllü katılım gösteren öğrenciler ile gerçekleştirildiğinden araştırma sonuçlarının genellenebilirliği bir sınırlılık olarak düşünülebilir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada öğrencilerin siberkondri düzeylerinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Siberkondri ile ilişkili değişkenler ve risk faktörlerini belirlemeye yönelik daha fazla sayıda araştırma yapılmasına gereksinim duyulduğu söylenebilir. Konu ile ilgilenen araştırmacılara daha büyük bir örneklemede siberkondrinin farklı değişkenlerle ilişkisini değerlendiren ilişkisel çalışmalarda yapmaları önerilebilir. Siberkondrisi olan bireylerde ortaya çıkabilecek psikososyal

sorunların önlenmesi veya giderilmesine yönelik psikolojik destek programlarının planlanması da önemlidir.

Etik Beyan: Çalışma için etik kurul izni Karabük Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (Tarih: 15.12.2021 Sayı: E-77192459-050.99-882042021/756 Nolu Karar) alınmıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Yazar Katkıları: Fikir: SD, ANT, MZ, MS, BK, MKK ; Tasarım/Dizayn: SD, ANT, MZ, MS, BK, MKK ; Denetleme: SD ; Veri toplanması ve/veya işleme: ANT, MZ, MS, BK, MKK ; Analiz ve/veya yorum: SD ; Literatür Taraması: ANT, MZ, MS, BK, MKK ; Yazıyı yazan: SD, ANT, MZ, MS, BK, MKK ; Eleştirel inceleme: SD

Hakem Değerlendirmesi: İç/Dış bağımsız

Kaynaklar

- Akhtar, M., & Fatima, T. (2020). Exploring cyberchondria and worry about health among individuals with no diagnosed medical condition. *J Pak Med Assoc*, 70(1), 90–95. <https://doi.org/10.5455/JPMA.8682>
- Aydın Kartal, Y., & Kaya, L. (2021). Covid-19 salgınında ebelik öğrencilerinin siberkondri düzeyleri ve etkileyen faktörlerin incelenmesi. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 541-556. <https://doi.org/10.47115/>
- Bati, A.H., Mandiracioglu, A., Govsa, F., & Çam, O. (2018). Health anxiety and cyberchondria among Ege University Health Science students. *Nurse Education Today*, 71, 169–173. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2018.09.029>.
- Demirhan, H., & Eke, E. (2021). Sağlık bilgisi arama davranışı açısından dijitalleşmenin etkileri: siberkondri hastalığı üzerine bir inceleme. *IJHESO*, 1(1), 1-18. Retrieved from <https://ijheso.com/?mod=tammetin&makaleadi=&makaleurl=8e4539f5-c3c5-494c-95fe-efed3f1b4c06.pdf&key=49395>
- Deniz, S. (2020). Bireylerin e-sağlık okuryazarlığı ve siberkondri düzeylerinin incelenmesi. *İnsan ve İnsan Dergisi*, 7(24), 84-96. <https://doi.org/10.29224/insanveinsan.674726>
- Doğan, S., Acar, F., & Baynal Doğan, T.G. (2021). İnternet bağımlılığı ve sağlık anksiyetesinin siberkondria davranışları üzerine etkisi. *Erciyes Akademi*, 35(1), 281-298. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erciyesakademi/issue/61108/908614>
- Elciyar, K., & Taşçı, D. (2017). Siberkondri ciddiyet ölçeği'nin Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi öğrencilerine uygulanması. *AKAR*, 2(4), 57-70 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/akader/issue/31877/350392>
- Kilit, D.Ö., & Eke, E. (2019). Bireylerin sağlık bilgisi arama davranışlarının değerlendirilmesi: Isparta ili örneği. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 22(2), 401-436. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/812538>
- Khazaal, Y., Chatton, A., Rochat, L., Hede, V., Viswasam, K., Penzenstadler, L., ... Starcevic, V. (2021). Compulsive health-related internet use and cyberchondria. *European Addiction Research*, 27(1), 58–66. <https://doi.org/10.1159/000510922>
- Mansur, F., & Çiğerci, K. (2022). Siberkondri ve e-Sağlık okuryazarlığı arasındaki ilişki. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11 (1), 11-21. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.961457>
- McElroy, E., & Shevlin, M. (2014). The development and initial validation of the cyberchondria severity scale (CSS). *Journal of Anxiety Disorders*, 28(2):259-65. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2013.12.007>.
- Muse K., McManus, F., Leung, C., Meghreblian, B., & Williams, J.M. (2012). “Cyberchondriasis: Fact or fiction? A preliminary examination of the relationship between health anxiety and searching for health information on the internet. *Journal of Anxiety Disorders*, 26(1), 189-96. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2011.11.005>.
- Müller, A., Baumann, E., & Dierks, M. L. (2021). Cyberchondrie – ein neues Vverhaltenssyndrom? [Cyberchondria - a new behavioral syndrome?]. *Psychotherapie, Psychosomatik, Medizinische Psychologie*, 71(6), 243–255. <https://doi.org/10.1055/a-1348-8059>

- Özyıldız, K. H., & Alkan, A. (2022). Akademisyenlerin sağlık anksiyeteleri ile siberkondri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 13(33), 309-324. <https://doi.org/10.21076/vizyoner.903964>
- Özyurt, T. E., Aydemir, Y., Aydın, A., İnci, M. B., Ekerbiçer, H., Muratdağı, G., & Kurban, A. (2020). İnternet ve televizyonda sağlık bilgisi arama davranışı ve ilişkili faktörler. *Sakarya Tıp Dergisi*, 10(Özel Sayı), 1-10. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1174981>
- Serra-Negra, J. M., Paiva, S. M., Baptista, A. S., Cruz, A. J. S., Pinho, T., & Abreu, M. H. (2022). "Cyberchondria and associated factors among brazilian and portuguese dentists. *AOL*, 35(1), 45–50. <https://doi.org/10.54589/aol.35/1/45>
- Shailaja, B., Shetty, V., Chaudhury, S., & Thyloth, M. (2020). Exploring cyberchondria and its associations in dental students amid COVID-19 infodemic". *Industrial Psychiatry Journal*, 29(2), 257–267. https://doi.org/10.4103/ipj.ipj_212_20
- Starcevic, V., Baggio, S., Berle, D., Khazaal, Y., & Viswasam, K. (2019). Cyberchondria and its relationships with related constructs: A network analysis. *The Psychiatric Quarterly*, 90(3), 491–505. <https://doi.org/10.1007/s11126-019-09640-5>
- Taştan Gürkan, A., Özdelikara, A., & İnanlı, T. K. (2023). Hemşirelik öğrencilerinde e-sağlık okuryazarlığı ve siberkondri ilişkisi. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 474-480. <https://doi.org/10.32329/uad.1364668>
- TÜİK. Hanehalkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, 2023. Retrieved from [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2023-49407) Erişim Tarihi: 03 Nisan 2024.
- Utku, S. (2016). Pamukkale Üniversitesi çalışanlarında siberkondri düzeyi ve etkileyen etmenler. *Uzmanlık Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli*.
- Utku, S.U., Akbay, B., Özdemir, C., & Zencir, M. (2017). Siberkonri ciddiye ölçeğinin kısa formunun üniversite öğrencilerinde geçerlilik-güvenirligi. 19. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi Bildiri Kitabı, 15-19 Mart 2017, Antalya.
- Vismara, M., Caricasole, V., Starcevic, V., Cinosi, E., Dell'Osso, B., Martinotti, G., & Fineberg, N. A. (2020). Is cyberchondria a new transdiagnostic digital compulsive syndrome? A systematic review of the evidence". In *Comprehensive Psychiatry*, 99, 152167. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2020.152167>.